

WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(Drukowane jako rękopis).

Rok IX.

WARSZAWA, DNIA 15 CZERWCA 1932 R.

Nr. 11.

TREŚĆ:

Przyznawanie zaliczek budowlanych.	str. 107	Zmiany w urzędowej stopie dyskontowej	str. 108
Zaliczanie opłaty stemplowej od dodatkowych wykazów weksli Banku Polskiego, oddawanych przez Zastępstwo do protestu	" 107	Położenie gospodarze Polski w maju 1932 r. na podsta- wie sprawozdań Oddziałów.	" 108

Przyznawanie zaliczek budowlanych.

(Dział II Spisu Okólników).

Doświadczenie wykazało, że różnego rodzaju poczynania budowlane w wielu przypadkach przyczyniły się do trudnej sytuacji finansowej pracowników. Wynikło to głównie z tego powodu, że zainteresowani niezbyt skrupulatnie obliczyli się z własnymi siłami i głównie liczyli na zaliczki, przyznawane na podstawie Okólnika Nr. 27 z 12 kwietnia 1930 r. W celu uniknięcia spaczenia przewodniej myśli, jaka była pobudką przy ustanowieniu tych zaliczek, Dyrekcja Banku zaznacza, że w przyszłości pracownik nie powinien rozpoczynać budowy, lub też przystępować do spółdzielni budowlanych, nie mając zupełnej pewności co do przyznania mu zaliczki na ten cel w odpowiednio żądanej wysokości.

Należy także zwrócić uwagę, że zaliczki budowlane mogą być przyznawane tylko na budowę własnych mieszkań, a więc o takiej ilości izb, która odpowiada liczbie rodziny i środkom, jakie są w rozporządzeniu pracownika. Szczególniej wypada nadmienić, że posiadanie własnego kapitału w wysokości przynajmniej $\frac{1}{10}$ części kosztów budowy według kosztorysu, wymagane wspomnianym Okólnikiem, nie będzie w przyszłości służyło za ostateczną podstawę udzielenia zaliczki budowlanej.

Zaliczki budowlane będą przyznawane tylko tym pracownikom, którzy udowodnią, że posiadane własne fundusze łącznie z zaliczką budowlaną pokryją przewidziany kosztorysem koszt budowy.

Zaliczanie opłaty stemplowej od dodatkowych wykazów weksli Banku Polskiego, oddawanych przez Zastępstwo do protestu.

(Dział IV Spisu Okólników).

Na podstawie zarządzenia, zawartego w Okólniku Nr. 16 z 27 maja 1932 r., Zastępstwo obowiązane jest przysyłać Oddziałowi poświadczony przez notariusza wykaz weksli i dokumentów Banku, oddanych do protestu. Ponieważ notariusze w siedzibach niektórych Zastępstw żądają uiszczenia opłaty stemplowej w kwocie 25 groszy (plus 10% dodatek) od takich wykazów, uważając je jako dodatkowe potwierdzenia, wyjaśnia się, że wykazy te stanowią w rzeczywistości zaświadczenie ze strony notariusza, dotyczące przyjęcia do protestu wymienionych w wykazie weksli lub dokumentów. Jeżeli zatem notariusze będą zamieszczali na egzemplarzu, przeznaczonym dla Oddziału, zamiast potwierdzenia (pod wydrukowanym tekstem potwierdzenia) wzmiankę następującej treści: „Zaświadczam, że w dniu oddano mi do zaprotestowania sztuk weksli Banku Polskiego na zł” oraz pieczęć i podpis, to zaświadczenie takie będzie wolne od opłaty stemplowej na podstawie art. 160, ust 1, p. 3 i art. 144, p. 4 ustawy o opłatach stemplowych, jako przeznaczone dla Banku Polskiego.

Zaświadczenie tego rodzaju nie jest pokwitowaniem odbioru, ani też poświadczeniem zgodności wykazu, podlegającym opłacie stemplowej z art. 157 u. o. s. W razie wątpliwości, czy zaświadczenie takie nie podlega opłacie w myśl przytoczonego artykułu, może być ono wystawiane na oddzielnej kartce papieru i dołączane przez Zastępstwo do wspomnianego wykazu (form. Nr. 109).

Wyjaśnienie powyższe powinny Oddziały podać do wiadomości tych Zastępstw, które zmuszone już były do uiszczenia opłaty stemplowej, oraz zażądać, ażeby notariusze zamieszczali zaświadczenie według podanej treści albo na wykazie (form. Nr. 109), albo też na osobnej kartce. Poza tem należy ewentualnie zbonifikować Zastępstwom wypłacone przez nie z tego tytułu kwoty i uznać je w książce kontowej na rachunku gotówki, ponieważ wydatek ten, związany z zarządzeniem Banku, musi być również przez niego pokryty.

Zmiany w urzędowej stopie dyskontowej,

które należy zaznaczyć w „Wiadomościach Banku Polskiego” Nr. 6 z 31 marca 1932 r., str. 66:

Szwecja	„ 4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$ „	4 $\frac{0}{0}$,	która obowiązuje od dn. 3. VI. 1932 r.
Japonja	„ 5·84 $\frac{0}{0}$ „	5·11 $\frac{0}{0}$ „	„ „ „ 7. VI. 1932 r.

Położenie gospodarcze Polski w maju 1932 r.

na podstawie sprawozdań Oddziałów.

Na międzynarodowych rynkach pieniężnych panował w miesiącu sprawozdawczym i w początkach czerwca nastrój niepewności, wywołany wzrastającą coraz bardziej niewiarą w możliwość osiągnięcia realnych wyników na międzynarodowej konferencji w Lozannie, której zadaniem ma być rozwiązanie w krótkim czasie — wobec upływu w dniu 1 lipca b. r. terminu moratorium Hoovera — problemu międzynarodowych rozrachunków finansowych z tytułu wojny, jako zagadnienia zasadniczego dla przywrócenia równowagi w gospodarce światowej. Wobec pewnych przesunięć politycznych w rządzie Rzeszy Niemieckiej, której decydujące osobistości niejednokrotnie już w przeszłości złożyły oświadczenie o negatywnem ustosunkowaniu się do kwestji odszkodowań, widoki na pomyślny przebieg tej konferencji zmniejszyły się poważnie.

Sytuacja na rynku nowojorskim uległa w maju dalszemu pogorszeniu w związku z ujemną oceną przez opinię fachową uchwał Kongresu, zmierzających do opanowania kryzysu. Głośny Fletcher-Goldborough's bill, przewidujący obniżenie siły kupna dolara mniej więcej o $\frac{1}{3}$, został odrzucony w komisji bankowej senatu Stanów Zjednoczonych; równocześnie jednak przyjęto w powyższej komisji projekt senatora Glassa, według którego na przyszłość wszystkie rodzaje papierów państwowych będą mogły być użyte jako pokrycie banknotów. Ustawa ta daje możność zwiększenia obiegu banknotów o 1 miliard \$.

W dążeniu do dalszego rozszerzania podstaw kredytowych banki federalne skupowały w dalszym ciągu papiery państwowe na wolnym rynku; ze 100 milionów dolarów, jako równowartości przeciętnego skupu tygodniowego na początku miesiąca sprawozdawczego, przeszły w połowie maja na 80 milionów, wprowadzając pod koniec miesiąca dalsze ograniczenia w tej dziedzinie. Federal Reserve Board upoważniło po raz pierwszy banki federalne do zaliczenia portfeli papierów państwowych jako pokrycia obiegu, korzystając z uprawnień ustawy Glass-Steagall. Równocześnie wyjaśniono, że ułatwienia te mogą być stosowane wtedy, gdy suma wolnego złota w 12 bankach federalnych spadnie poniżej 400 milj. \$. Zastępowanie złota jako pokrycia ponad statutową (40%) normę papierami państwowymi okazało się koniecznem wskutek systematycznego odpływu złota ze Stanów Zjednoczonych, który wyniósł w maju 214·07 milj. \$, wobec 12·91 milj. \$ złota importowanego. Eksport złota, który spotęgował się jeszcze w pierwszych dniach czerwca, przypomina swemi rozmiarami analogiczną ucieczkę złota z Ameryki w październiku 1931 r. Kierunek odpływu złota w porównaniu z tamtym okresem prawie się nie

zmienił; pierwsze miejsce zajęła tym razem Holandia, wyprzedzając Francję, poczem idą kolejno Szwajcaria, Belgia, Anglja i Niemcy. Okok bezpośredniego eksportu złota miały miejsce jeszcze przelewy banków federalnych na rachunek depozytów zagranicznych, które wzrosły w maju o 16'04 milj. \$ do 368'53 milj. \$ tak, że strata złota netto przez Stany Zjednoczone wyniosła w maju 217'2 milj. \$, a od września 1931 r. — około 600 milj. \$.

Wśród całego szeregu projektów, rzucanych przez polityków i finansistów amerykańskich, zmierzających do opanowania kryzysu gospodarczego przeważnie drogą nowych ułatwień kredytowych, wysunął się na czoło plan odbudowy gospodarczej Stanów Zjednoczonych, ustalony przez prezydenta Hoovera. Projekt ten składa się z czterech punktów: 1) podwyższenie zdolności kredytowej Reconstruction Finance Corporation z 1½ milj. \$ do 3 milj. \$, 2) stworzenie nowych podstaw ustawodawczych dla popierania banków hipotecznych, 3) skoordynowanie działalności Reconstruction Finance Corporation i t. zw. Joint Committée, złożonego z przedstawicieli przemysłu i handlu, 4) zastosowanie znacznych oszczędności w wydatkach państwowych. W związku z ogłoszeniem tego programu, szczególnie w punkcie o oszczędnościach budżetowych, oraz uchwaleniem przez Kongres ustawy o nadzwyczajnych podatkach wzmogło się na początku czerwca zaufanie do dolara, który zaczął wykazywać mocniejszą tendencję na giełdach światowych, szczególnie na giełdzie londyńskiej.

Na giełdzie papierów wartościowych w Nowym Jorku panowała w miesiącu sprawozdawczym tendencja słaba; wskaźnik kursu 20 akcyj kolejowych w wyniku systematycznej zniżki w ciągu maja osiągnął w dniu 1 czerwca poziom 14'10, wobec 183 we wrześniu 1929 r.; wskaźnik 30 akcyj przemysłowych — 44'93, wobec 373 we wrześniu 1929 r. Na skutek utworzenia przez główne banki nowojorskie „American Investment Securities Co.“ instytucji, mającej na celu interwencję na giełdzie walorów, kursy obligacji doznały na początku czerwca pewnej zwyżki.

Celem powstrzymania tezauryzacji banknotów, uchwalono w izbie niższej w Stanach Zjednoczonych ustawę o gwarancji państwa dla depozytów bankowych narazie do wysokości 1 miljarda dolarów, z czego połowę ma dostarczyć Reconstruction Finance Corporation.

Rynek angielski cechowała w dalszym ciągu duża płynność; stopa procentowa wykazała dalszy spadek do poziomu najniższego w ciągu ostatniego stulecia. Po raz pierwszy od porzucenia przez Wielką Brytanię gold standard'u, zakupił Bank Angielski w dniu 14 maja złota na sumę 2 milj. £, inicjując w ten sposób powrót do polityki gromadzenia tego kruszcu. Zakupy złota są uskuteczniane prawdopodobnie na rachunek funduszu Exchange Equalisation Account. Z wielu stron wysunięto przypuszczenie, że Bank Angielski przygotowuje się w ten sposób do reaktywowania goldstandard'u. Sytuacja Banku Angielskiego polepszyła się w dalszym ciągu w związku z wzrostem zapasu złota; ostatni bilans świadczy o dużej ekspansji kredytowej banku w porównaniu z przed rokiem, co wynika ze stosunkowo znacznego wzrostu papierów wartościowych w departamencie emisyjnym.

We Francji zagadnienie sanacji finansów państwowych odgrywało w miesiącu sprawozdawczym w dalszym ciągu rolę dominującą wśród problemów bieżących. Ponieważ zasadnicze uzdrowienie gospodarki budżetowej nie mogło być narazie przeprowadzone, skarb emitował na zaspokojenie bieżących wydatków bony skarbowe na sumę 3 miliardów fr. z terminem płatności 3—12 miesięcy przy oprocentowaniu 1¾—2¼.

Zapas złota w Banku Francuskim powiększał się w dalszym ciągu, jednak w rzeczywistości odbywał się w miesiącu sprawozdawczym również odpływ złota z Francji zagranicę, przede wszystkim do W. Brytanji, wyrównywany jedynie dopływem zapasów francuskiego złota, wycofywanego ze Stanów Zjednoczonych oraz ubytkiem dewiz, których stan spadł w Banku Francuskim po raz pierwszy od stabilizacji franka poniżej 10 miliardowej granicy.

Rynek niemiecki cechowała stosunkowo duża płynność; pieniądz dzienny był w dalszym ciągu dość łatwy. Obroty na giełdzie utrzymywały się w skromnych rozmiarach przy słabej tendencji pod wpływem niepewnej sytuacji polityczno-gospodarczej kraju. Na ultimo wystąpiła silna haussa papierów dywidendowych — przy słabej równocześnie tendencji dla papierów procentowych — wywołana przez spekulację na tle obaw społeczeństwa przed polityką walutową nowego rządu. Pod wpływem oświadczenia kanclerza Rzeszy o braku jakichkolwiek zamiarów inflacyjnych ze strony rządu niemieckiego nastąpiło uspokojenie na giełdach.

Międzynarodowy obrót kapitałowy i towarowy doznał w miesiącu sprawozdawczym i z początkiem czerwca nowych ograniczeń w wyniku zastosowania przez szereg państw zarządzeń, hamujących nor-

malne stosunki gospodarcze między poszczególnymi krajami. Należy tu wymienić: zapowiedź oficjalnych czynników Austrii o wprowadzeniu w najbliższym czasie moratorium transferowego dla wszystkich długów publicznych i prywatnych w walucie obcej, przedłużenie moratorium transferowego w Jugosławii, wprowadzenie ograniczeń dewizowych w Rumunii i Turcji, przyjęcie przez parlament japoński ustawy o kontroli dewiz, uchwalenie przez parlament holenderski ustawy, upoważniającej rząd do ograniczenia obrotów dewizowych z krajami, które stosują reglamentację dewizową, wprowadzenie nowych ograniczeń importowych i podwyżek celnych w Szwajcarii, zmniejszenie o połowę przydziału dewiz na cele importu w Bułgarii i inne.

Na krajowym rynku pieniężnym wiadomości o pogłębianiu się kryzysu gospodarczego w Stanach Zjednoczonych pomimo stosowania liberalnej polityki kredytowej, przybierającej niekiedy charakter inflacji, utrzymywały w dalszym ciągu wśród społeczeństwa nieufność do dolara, przejawiającą się w ucieczce od tej waluty. Celem przeciwdziałania utrzymywaniu się obiegu dolarów w Polsce i alimентовaniu tego obiegu przez instytucję biletową, wstrzymana została przez Bank Polski sprzedaż banknotów dolarowych na giełdzie pieniężnej. Bank Polski uważał, że zarządzenie takie nie wywoła w obecnym momencie żadnego ujemnego wpływu na rynek. Przewidywania te okazały się słuszne.

Nie chcąc dopuścić, aby utrzymywanie przez Polskę zupełnej wolności w obrocie dewizowym było nadużywane dla celów tezauryzacyjnych, banki związkowe postanowiły z własnej inicjatywy za aprobatą odpowiedzialnych czynników w Państwie: a) nie podejmować się przeprowadzania transakcji kupna-sprzedaży złota w sztabach i monetach, b) nie wykonywać zleceń kupna dewiz i walut obcych, co do których istnieje przypuszczenie, że są one przeznaczone dla celów spekulacyjnych lub dla tezauryzacji, c) wykonywać zlecenia zakupu polskich pożyczek zagranicznych tylko w tym wypadku, o ile otrzymają od klientów pokrycie w dewizach lub walucie zagranicznej. Banki związkowe, będąc przeciwnie wciąganiu w obecnym okresie instytucji kredytowych w interesy nieoparte na podłożu gospodarczym, przez powzięcie powyższych decyzji zadokumentowały swą gotowość do zwalczania nieuzasadnionego gospodarczo odpływu walut, mimo nieistnienia legalnych przeszkód w tym względzie.

Stan wkładów w instytucjach kredytowych zmniejszył się w maju ogółem nieznacznie. Ubytek wkładów objął przede wszystkim rachunki dolarowe, w mniejszym natomiast stopniu złotowe. Z wkładów dolarowych więcej ucierpiały terminowe, niż bezterminowe; natomiast lokaty złotowe wykazały pod tym względem przesunięcia odwrotne. Na odpływ wkładów były narażone wszystkie rodzaje instytucji kredytowych z wyjątkiem P. K. O., w której wkłady oszczędnościowe wzrosły w maju w dalszym ciągu o 5·2 milj. zł. W komunalnych kasach oszczędności o zmniejszeniu ogólnej sumy wkładów zdecydował stosunkowo duży udział — w ogólnej sumie lokat — wkładów dolarowych, szczególnie na terenie Małopolski. Zapoczątkowana w ubiegłym miesiącu przez P. K. O. i 5 największych komunalnych kas oszczędności akcja obniżenia stopy procentowej od wkładów postępowała w maju w dalszym ciągu. Około 40 większych komunalnych kas oszczędności na całym obszarze Państwa zastosowało już zalecenie prezydium Związku Związków K. K. O. co do obniżenia stopy procentowej od wkładów do 7%, t. j. o 1% ponad płaconą od wkładów przez P. K. O. Obniżenie oprocentowania od wkładów weszło w tych kasach w życie w stosunku do nowych wkładów z dniem 15 maja, w stosunku zaś do wkładów dawnych — z dniem 1 lipca b. r. Co do mniejszych kas oszczędności, to jedynie kasy w Małopolsce zobowiązały się obniżyć oprocentowanie od wkładów o 1% już w ciągu bieżącego roku. Natomiast w pozostałych kasach, szczególnie na terenie województw wschodnich i północnych, ustosunkowanie się do obniżki oprocentowania od wkładów będzie zależało od posiadanych zasobów oszczędnościowych i lokalnych warunków gospodarczych.

Banki były nadal zmuszone do ograniczania swej działalności kredytowej nie tylko wskutek trwającego odpływu wkładów, lecz również wskutek coraz bardziej zmniejszającej się możliwości zawierania odpowiednich transakcji kredytowych. Zwłaszcza w stosunku do rolników instytucje kredytowe stosowały w dalszym ciągu zupełną wstrzemięźliwość.

Wypłacalność kredytobiorców na ogół nie uległa poprawie; wprawdzie w niektórych branżach zaznaczył się spadek protestów wekslowych, jednak w sumie protesty nadal wzrastały. Odsetek weksli zaprotestowanych w Banku Polskim zmniejszył się w maju z 3·50% na 3·15%, wobec 4·55% w maju r. ub.

Ogólny stan wkładów w kwietniu zmniejszył się o 92·6 milj. zł. wyłącznie w dziale wkładów bezterminowych, podczas gdy wkłady oszczędnościowe i terminowe wykazały wzrost o 5·6 milj. zł.

	30. IV. 1932.		31. III. 1932.	
	oszczędnościowe i terminowe	czekowe, żyrowe i na r/kach bież.	oszczędnościowe i terminowe	czekowe, żyrowe i na r/kach bież.
	w milionach złotych			
w Banku Polskim ¹⁾	—	99·4	—	142·3
„ Banku Gospodarstwa Krajowego ¹⁾ . . .	154·3	95·3	148·0	97·7
„ Państwowym Banku Rolnym ¹⁾	27·2	33·9	29·0	33·4
„ Pocztovej Kasie Oszczędności	378·4	141·9	369·7	169·0
„ bankach ²⁾	329·5	345·8	333·2	371·8
„ komunalnych kasach oszczędności ³⁾ . .	573·9 ⁴⁾	47·0	577·8 ⁴⁾	47·3
	1.463·3	763·3	1.457·7	861·5
	2.226·6		2.319·2	

Przyrost wkładów oszczędnościowych i terminowych zaznaczył się w P. K. O. i w Banku Gospodarstwa Krajowego, podczas gdy inne instytucje kredytowe wykazały ubytek tego rodzaju lokat.

Działalność kredytowa banków akcyjnych uległa w kwietniu dalszemu zmniejszeniu o 20 milj. zł. do 1.161·7 milj. zł., w tem w dyskoncie o 6·9 milj. zł. i w rachunkach bieżących o 13·1 milj. zł. Pogotowie kasowe zmniejszyło się z 62·5 milj. zł. do 43·5 milj. zł., do czego przyczynił się, obok odpływu wkładów, spadek zadłużenia wobec zagranicy (o 18·4 milj. zł. do 260·8 milj. zł.). Stosunek zasobów kasowych do wkładów zmniejszył się z 8·9% do 6·5%. Pomimo ograniczenia przez banki akcji kredytowej redyskonto wzrosło o 1·5 milj. zł. do 245·3 milj. zł.

Kredyty w Banku Polskim uległy, jak zwykle w pierwszych dwóch dekadach maja, zmniejszeniu; przy końcu miesiąca wzrosły dość znacznie tak, że w dniu 31 maja stan kredytów był większy o 5 milj. zł. od stanu na ultimo kwietnia, przyczem wzrost nastąpił prawie w całości w dziale dyskonta.

	30. 4. 32	10. 5. 32	20. 5. 32	31. 5. 32
Portfel wekslowy w milj. zł.	632·9	614·3	615·0	637·5
Pożyczki zastawowe „ „	117·0	115·9	114·9	117·4
	749·9	730·2	729·9	754·9

Zadłużenie rolnictwa z tytułu kredytu siewnego i wiosennego wzrosło nieznacznie z 15·3 milj. zł. na 15·8 milj. zł., z tytułu zaś kredytów na rejestrowy zastaw zboża — zmniejszyło się z 15·4 milj. zł. do 8·2 milj. zł. Natomiast, objęty ogólnym portfelem, stan weksli rolniczych z terminem od 3 — 6 miesięcy zwiększył się z 74·4 milj. zł. na 84·9 milj. zł.

Zapas złota zmniejszył się w pierwszej dekadzie maja w porównaniu ze stanem na 30 kwietnia o 30·1 milj. zł. wskutek zamiany części rezerw złota na dewizy; w następnych dekadach wzrósł o 10·7 milj. zł. głównie wskutek zamiany na złoto banknotów dolarowych, skupionych przez Bank Polski w wyniku zwiększonej podaży w pierwszych dniach maja. Ogółem rezerwy złota wynosiły na ultimo maja 554·9 milj. zł., wobec 574·3 milj. zł. w dniu 30 kwietnia b. r. Rezerwy walutowo-dewizowe, zaliczone do pokrycia, zmniejszyły się nieznacznie z 40·8 milj. zł. do 38·4 milj. zł.; wykazały one w ciągu miesiąca dość poważne wahania, będące odbiciem analogicznych wahań na rynku złota, zwłaszcza w dwóch pierwszych dekadach. Stan rezerw dewizowych, niezaliczonych do pokrycia, nie uległ zmianie:

Pieniądze i należności zagraniczne w milj. zł.

	30. 4. 32	10. 5. 32	20. 5. 32	31. 5. 32
zaliczone do pokrycia	40·8	72·0	55·3	38·4
niezaliczone „ „	117·3	117·6	118·8	117·2
Razem	158·1	189·6	174·1	155·6
kruszec	574·3	544·2	544·9	544·9

¹⁾ Bez lokat Skarbu Państwa.

²⁾ Według bilansów łącznych, zestawianych przez Komisarjat Bankowy Min. Skarbu; dane obejmują 55 banków i 5 większych domów bankowych.

³⁾ Dane obejmują 379 kas, w tem 2 niekomunalne („Galicyjska Kasa Oszczędności we Lwowie“ i „Ukraińska Szczadnycia“ w Przemyślu).

⁴⁾ Wszelkie wkłady, z wyjątkiem wkładów instytucji finansowych.

Ogólny obieg pieniężny zmniejszył się na ultimo maja o 56·1 milj. zł. zarówno w dziale biletów bankowych (o 44·6 milj. zł.), jako też emisji skarbowej (o 11·5 milj. zł.):

	30. 4. 32	10. 5. 32	20. 5. 32	31. 5. 32
Bilety Banku Polskiego	1.147·5	1.104·3	1.050·3	1.102·9
Emisja skarbowa:				
bilon	267·5	257·3	245·8	256·0
bilety państwowe	1·3	1·3	1·3	1·3
Razem	1.416·3	1.362·9	1.297·4	1.360·2

Wskutek spadku rezerw kruszcowo-dewizowych i wzrostu natychmiast płatnych zobowiązań stosunek procentowy pokrycia kruszcowo-walutowego zmniejszył się, pomimo skurczenia się obiegu banknotów, z 48·18% do 46·94%, pokrycie zaś wyłącznie złotem — z 44·98% do 43·90%.

Obrót bezgotówkowy zmniejszył się o 402·2 milj. zł., a mianowicie obroty żyrowe w Banku Polskim wraz z obrotami izb rozrachunkowych oraz obroty czekowe w P. K. O. wyniosły w maju 4,240·2 milj. zł., wobec 4,642·4 milj. zł. w kwietniu.

Na giełdzie warszawskiej kurs dolara gotówkowego wahał się od 8·85 — 8·89, przyczem tendencja słabsza panowała w końcu pierwszej dekady oraz na początku trzeciej. Natomiast wypłata telegraficzna na Nowy Jork, poza pewną zniżką notowań w pierwszej połowie miesiąca, wykazywała większą stałość kursów. Dewiza na Londyn podlegała w ciągu miesiąca stosunkowo małym wahaniom, w rezultacie poprawiła swój kurs początkowy z 32·50 na 32·95. Wypłaty na Paryż, Amsterdam i Belgię podlegały nieznacznym tylko wahaniom. Dewiza na Zurych, w wyniku utrzymującej się w ciągu całego miesiąca tendencji zwykłej, osiągnęła w końcu miesiąca kurs 174·45, wobec 173·05 jako kursu początkowego. Obroty dewizami na Berlin były małe po kursach 212·80 jako najwyższym i 211·20 jako najniższym. Z dewiz skandynawskich wypłata na Sztokholm wzmocniła się z 165 na 170, na Oslo — spadła z 165·50 na 164·50.

W dziale akcyj panował w miesiącu sprawozdawczym prawie zupełny zastój; akcje Banku Polskiego obniżyły swój kurs z 73 na 70 wskutek dużego zaofiarowania.

Listy zastawne towarzystw kredytowych zaczęły spadać począwszy od drugiej połowy maja i zakończyły miesiąc dużymi stratami, dochodzącymi do 20%. Duże obroty wykazały listy zastawne Tow. Kred. m. Warszawy, podczas gdy transakcje listami ziemskimi i prowincjonalnymi były minimalne.

Pożyczki państwowe wykazały, w związku z ogólną tendencją zniżkową na giełdzie, spadek kursów; najmniejsze straty poniosły pożyczki premjowe oraz 10% kolejowa, największe — 5% konwersyjna oraz pożyczki dolarowe. Poszczególne pożyczki notowano: (pierwsza liczba oznacza kurs najniższy, druga — najwyższy, trzecia — na ultimo) 4% premjowa inwestycyjna — 84, 91, 84 oraz serjowa — 91, 97¹/₄, 92; 4% premjowa dolarowa S. III — 44¹/₂, 47, 62, 46¹/₂; 3% budowlana — 31¹/₂, 36, 31¹/₂; 5% konwersyjna — 30, 38¹/₄, 31¹/₂; 10% kolejowa — 98, 102¹/₂, 99; 6% dolarowa z r. 1920 — 46, 56¹/₂, 47; 7% stabilizacyjna — 41, 51, 43¹/₂. Polskie pożyczki zagraniczne zniżkowały w dalszym ciągu, tracąc w ciągu miesiąca maja od 2—7% nominalnej wartości. Najmniejsze straty poniosła 6% pożyczka dolarowa z r. 1920 dzięki bliskiemu terminowi wykupu. Zniżka kursów pożyczek polskich pozostawała w związku ze zniżką notowań pożyczek szeregu innych państw. Na giełdzie w Nowym Jorku przeciętny kurs miesięczny 8% pożyczki dillonowskiej obniżył się z 54·6 na 49·8, 6% z r. 1920 — z 54·6 na 52·7, 7% stabilizacyjnej — z 52·1 na 45·7; kurs tej ostatniej pożyczki na giełdzie w Londynie spadł z 68·5 na 57·9, w Zurychu — z 53·7 na 46·0, w Paryżu — z 65·6 na 60·5. Pożyczki samorządowe zniżkowały w maju znacznie silniej, niż państwowe. Pożyczki niektórych państw zniżkują niekiedy silniej, niż polskie. W okresie od kwietnia 1931 r. do kwietnia 1932 r. Anglja straciła na kursie swych pożyczek 6·2% wartości nominalnej; Belgja — 19·9%, Czechosłowacja — 20·8%, Finlandja — 40·9%, Francja — 1·9%, Jugosławja — 55·1%, Niemcy — 45·9%, Polska na 6% z r. 1920 — 15%, na 7% stabilizacyjnej — 27·9%, na 8% dillonowskiej — 29·4%, Stany Zjednoczone — 5·4%, Węgry — 64·8%, Włochy — 24·0%.

Rolnictwo. Warunki atmosferyczne w maju były naogół dla rolnictwa korzystne; zarówno stan zbóż ozimych, jako też jarych i okopowizny uległ poprawie.

Na krajowym rynku zbożowym pojawiły się małe ilości towaru, które w pierwszej połowie miesiąca sprawozdawczego lokowano bez trudności po cenach nieco wyższych niż w kwietniu. W ostat-

nim tygodniu—wskutek zakończenia robót wiosennych w polu—wzrosła podaż zboża, którego nie mógł objąć rynek krajowy nawet przy interwencji Państwowych Zakładów Przemysłowo-Zbożowych. Wskutek tego wytworzyła się na rynku pewna nerwowość i lekka zniżka cen. Ruch cen poszczególnych zbóż przedstawia następująca tablica w przeciętnych tygodniowych, wyrażonych w złotych za 100 kg na giełdzie poznańskiej:

Zboże	M a j				
	2-7	9-14	16-21	23-28	30-4.6
pszenica	29·43	29·87	29·82	29·82	29·83
żyto	28·48	28·71	28·68	28·69	28·66
jęczmień browarniany	25·50	25·25	24·85	.	.
owies	22·56	23·00	22·85	21·95	21·75

Na światowych rynkach zbożowych panowała w maju nadal tendencja chwiejna z ogólną jednak skłonnością do zniżki cen. W zakresie pszenicy — druga połowa miesiąca przyniosła wyżkę cen na rynkach amerykańskich i niektórych europejskich; na pozostałych rynkach ceny utrzymywały się aż do ostatniego tygodnia maja. W przeciwieństwie do pszenicy spadek cen żyta był powszechny; podobnie, jakkolwiek mniej wyraźnie, kształtowały się ceny jęczmienia i owsa. Ruch cen na rynkach zagranicznych przedstawia poniższa tablica (w dolarach za 100 kg):

Pszenica	M a j				
	2-7	9-14	16-21	23-28	30-4.6
Chicago	2·08	2·08	2·12	2·21	2·09
Nowy Jork	2·55	2·54	2·61	2·69	2·55
Hamburg ¹⁾	2·56	2·61	2·56	2·56	2·57
Berlin	6·52	6·52	6·51	6·41	6·33
Polska ²⁾	3·43	3·50	3·50	3·48	3·47

Żyto					
	2-7	9-14	16-21	23-28	30-4.6
Chicago	1·54	1·55	1·58	1·56	1·42
Nowy Jork	2·14	2·13	2·09	2·06	1·86
Hamburg ¹⁾	2·16	2·15	2·13	2·12	1·98
Berlin	4·74	4·88	4·84	4·69	4·66
Polska ²⁾	3·23	3·30	3·31	3·31	3·31

Eksport zbóż w maju zmniejszył się w porównaniu z kwietniem prawie o 50% i wyniósł ogółem 17·8 tys. tonn wartości przeszło 4·5 milj. zł. Z ogólnej liczby wywozu przypada na: pszenicę 9·5 tys. tonn, żyto — 3·4 tys. tonn, jęczmień — 4·4 tys. tonn i owies — 0·5 tys. tonn.

Wywóz ziemniaków jadalnych objął małe partje po zł 5·80 do 6. W kraju ziemniaki jadalne sprzedawano po zł 3 a fabryczne — po 2·50 do 3 zł.

Na rynkach trzody i bydła panowała przez pierwsze trzy tygodnie maja nadal tendencja mocna; wskutek zmniejszenia podaży — ceny wszystkich gatunków nierogacizny znacznie wyżkowały. Przy końcu miesiąca spód trzody wzmógł się w związku z zakończeniem robót wiosennych, powodując spadek cen. Analogiczny przebieg wykazały w omawianym okresie notowania cen bydła.

Eksport trzody chlewnej do Czechosłowacji ustał w miesiącu sprawozdawczym całkowicie, do Austrii — utrzymał się na poziomie miesiąca poprzedniego. Ceny na rynku wiedeńskim w pierwszej połowie maja tak się obniżyły, że wywóz z Polski nie kalkulował się, skutkiem czego eksporterzy

¹⁾ Bez cła cif Hamburg.

²⁾ Przeciętne giełdy poznańskiej i warszawskiej.

polscy nie wyzyskali nawet w pełni przyznanego kontyngentu; dopiero znaczna wyżka cen trzody w drugiej połowie miesiąca wpłynęła na wzrost eksportu.

Wywóz bekonów do Anglii zwiększył się tylko nieznacznie pomimo dobrej konjunktury dla bekonu polskiego na rynku angielskim w pierwszej połowie maja ze względu na skurczenie się podaży bekonów duńskich w związku ze strajkiem w tamtejszych bekoniarriach. Wysokość ubojów polskich uległa w maju nawet pewnej redukcji, będącej wynikiem trudności w zakupie żywca w kraju w związku ze zmniejszeniem się podaży i wyżką cen. Ceny bekonu polskiego w Londynie wykazywały w maju bardzo duże wahania; w dniu 6 maja notowano go po 63 — 66 sh. za 1 cwt, 13 maja po 73 — 75 sh.; w drugiej połowie miesiąca w związku z likwidacją strajku duńskiego i zwiększonymi dowozami ceny spadły gwałtownie do poziomu 40 — 50 sh. za 1 cwt.

Ceny masła na rynku krajowym wykazywały w pierwszej połowie miesiąca tendencję wybitnie wyżkową z powodu niedostatecznej podaży. W tym okresie pewne ilości masła sprowadzono nawet z zagranicy. Natomiast w drugiej połowie maja, wskutek silnego wzrostu produkcji, dowozy masła były tak znaczne, że zapotrzebowanie krajowe nie mogło nadążyć za zaofiarowaniem, w wyniku czego zapanowała tendencja wybitnie niżkowa; ceny w hurcie spadły z 5 zł. do 3·10, a ku końcowi miesiąca nawet do zł 2·50. Zapotrzebowanie ze strony niektórych rynków zagranicznych było dość znaczne, lecz tylko na gatunki lepsze, niesolone, po cenach od zł 2·40 do zł 2·45 za kg. Konsumcja jaj w kraju wzrosła znacznie ze względu na niski poziom cen. Wahały się one w ośrodkach rolniczych kraju od 80 — 95 zł. za skrzynię, w ośrodkach przemysłowych od 90 — 110 zł., zależnie od wagi towaru. Ze względu na niski poziom cen jaj zagranicą, eksport kalkulował się jedynie w miejscowościach nie posiadających w pobliżu większych ośrodków konsumcji. Kierował się on w maju przedewszystkiem do Czechosłowacji, następnie do Włoch, Austrii, Szwajcarii, Francji i Hiszpanji. Za jaja eksportowe płacono od 92 — 107 zł. za skrzynię — stosownie do jakości towaru.

W młynarstwie stan zatrudnienia zwiększył się nieznacznie; młyny pracowały przeważnie na zapas, gdyż zapotrzebowanie wewnętrzne na mąkę było — z wyjątkiem pierwszych dwóch tygodni — małe, a eksport ustał prawie zupełnie z powodu niskich cen, płaconych zagranicą. Ceny mąki w kraju podniosły się w pierwszej połowie miesiąca, poczem wykazywały tendencję słabszą. Za mąkę pszenną płacono 43·50 — 45·25, za żytnią — 41·75 — 42·75. Popyt na otręby, słaby z początkiem miesiąca, malał stale przy niżkowej tendencji. Cena otręb żytnich spadła z 18 zł. na 16 zł., pszennych z 16·50 zł. do 15 zł.

Cukrownictwo. Zbyt cukru na rynku wewnętrznym wyniósł w miesiącu sprawozdawczym 23·5 tys. tonn, wobec 25·8 tys. tonn w tym samym okresie r. ub. Od początku kampanji bieżącej (październik — maj) wypuszczono na rynek wewnętrzny 193·5 tys. tonn, wobec 213·7 tys. tonn w r. ub., czyli mniej o 9·4%; eksportowano zaś w maju 13·4 tys. tonn, a od początku kampanji bieżącej 187·2 tys. tonn. Analogiczne cyfry dla r. ub. wynoszą: 27·7 i 268·2.

Przemysł węglowy. Z powodu wielkiej ilości świąt w maju pracowano na kapalniach tylko przez 22 dni. W związku z tem wydobyte węgla zmniejszyło się przeciętnie o 17%. Zbyt wewnątrz kraju wykazał dalszy sezonowy spadek. Wobec ilości dni roboczych, mniejszej o 4 dni w porównaniu z kwietniem, zmniejszył się również eksport węgla. Spadek eksportu objął przedewszystkiem europejskie państwa pozakonwencyjne, następnie kraje licencyjne, a w stopniu znacznie mniejszym — rynki, objęte konwencją eksportową.

	maj 1932	kwiecień 1932	marzec 1932
	w t y s i ą c a c h t o n n		
wydobycie węgla	1.970	2.379	2.354
zużycie wewnątrz kraju	980	1.140	1.380
wywóz	744	840	720

Przemysł naftowy. Syndykat Przemysłu Naftowego obniżył w końcu maja cenę parafiny o 20 zł. na 100 kg, w pierwszych zaś dniach czerwca ceny benzyny i nafty o 10%.

Jako ważny krok dla zorganizowania całości tego przemysłu podkreślić należy utworzenie w miesiącu sprawozdawczym syndykatu producentów ropy, reprezentującego około 1000 wagonów miesięcznej produkcji. Syndykat obejmuje kopalnie ropy naftowej, nie posiadające własnych rafineryj.

W przemyśle hutniczym przyniósł miesiąc sprawozdawczy lekkie ożywienie. Ogólna ilość zamówień, przydzielonych hutom przez syndykat, wyniosła około 13·4 tys. tonn, czyli o około 5 tys. tonn więcej, niż w miesiącu poprzednim. Do wzrostu zamówień przyczyniła się, obok czynników sezonowych, okoliczność, że — wobec obniżenia w drugiej połowie kwietnia cen żelaza — pewna część zapotrzebowania z okresu przedzniżkowego została pokryta dopiero w maju. Zamówienia handlu hurtowego wyniosły około 6·6 tys. tonn, zlecenia przemysłowe około 5·7 tys. tonn, zamówienia rządowe zaś — około 1·1 tys. tonn. Z poszczególnych gałęzi metalowego przemysłu przetwórczego, który wykazał największy stosunkowo wzrost zleceń w porównaniu do kwietnia, najsilniejsze zwiększenie zapotrzebowania dało się zauważyć ze strony ocynkowni blach w związku z sezonem letnim w tej branży. Nieznaczne zwiększenie popytu wykazał także przemysł kolejowy oraz fabryki śrub i nitów.

Przemysł włókienniczy. W okręgu łódzkim maj przyniósł dalsze ożywienie sezonowe w całym szeregu gałęzi przemysłu włókienniczego. Ożywienie to dało się zauważyć przede wszystkim na rynku letnich towarów bawełnianych, których ceny w związku ze zwiększeniem obrotów ustabilizowały się. Również korzystnie kształtowała się sytuacja na rynku przędzy bawełnianej, której zapasy poważnie się zmniejszyły wskutek wzrostu zapotrzebowania ze strony fabrykantów; w związku z tem ceny tego artykułu wykazywały tendencję zwyżkową. W branży wełnianej dokonano poważnych obrotów w dziale damskich materiałów na kostjomy i palta. W związku z wahaniami cen surowca ceny w tej branży nie podniosły się pomimo zwiększonego zapotrzebowania.

W przemyśle pończoszniczym i dzianym obroty utrzymywały się na stosunkowo wysokim poziomie, jakkolwiek tempo produkcji znacznie osłabło. Ożywienie sezonowe objęło również towary jedwabne i wyroby z jedwabiu sztucznego; przemysł krajowy poczynił ostatnio znaczne postępy co do jakościowego wykonania tych towarów, zbliżając się do deseni i wzorów zagranicznych. W dziale przędzy czesankowej transakcje obejmowały gatunki sezonowe. W pończosznictwie i trykotażach ujawniła się ostatnio silna konkurencja kilkudziesięciu małych fabryk, produkujących znaczne ilości towarów niskich gatunków.

W okręgu bielskim ożywienie, jakie dało się zauważyć w okresie przedświątecznym w produkcji tkanin wełnianych, ustąpiło w drugiej połowie miesiąca. Na składach fabrycznych istnieją znaczne zapasy towaru letniego, których likwidacja odbywa się bardzo wolno. Słaby zbyt na tkaniny letnie oraz brak większych zamówień dodatkowych zmusił wiele fabryk po ukończeniu produkcji na sezon letni do zastanowienia ruchu na przeciąg 4—6 tygodni, t. j. do chwili podjęcia produkcji na sezon zimowy.

W okręgu białostockim wszystkie fabryki były w miesiącu sprawozdawczym unieruchomione z powodu strajku robotników włókienniczych, powstałego na tle zatargu o płace.

Eksport towarów włókienniczych z Łodzi wykazał w maju bardzo poważny spadek zarówno w stosunku do poprzedniego miesiąca, jak też maja ub. r. Szczególnie silnie spadł wywóz tkanin bawełnianych. Natomiast eksport tkanin wełnianych z okręgu bielskiego wykazał w maju — w porównaniu do poprzedniego miesiąca — bardzo poważny wzrost; w porównaniu z majem 1931 r. wywóz zwiększył się pod względem wagi, zmniejszył się natomiast co do wartości. Również eksport białostockich wyrobów włókienniczych wzrósł w miesiącu sprawozdawczym.

Ogólny wywóz materiałów i wyrobów włókienniczych wyniósł w maju 5·4 milj. zł., wobec 7 milj. zł. w kwietniu.

Przemysł drzewny. Popyt na tarcicę zwiększył się w maju dość silnie zarówno ze strony odbiorców krajowych, jak też i zagranicznych, obejmował jednak głównie gatunki najniższe. Mimo zwiększonego zapotrzebowania ceny materiałów tartych nie uległy zwyżce ani na rynku krajowym — z powodu dzikiej konkurencji producentów — ani zagranicą — gdyż dostawcą, regulującym ceny na światowym rynku drzewa, pozostała nadal Rosja, eksportująca w dalszym ciągu po cenach dumpingowych. Z odbiorczych rynków zagranicznych większe zainteresowanie drzewem polskim wykazał rynek angielski, szczególnie w zakresie bali i desek, oraz rynek belgijski.

Ogólny wywóz zagranicę materiałów i wyrobów drzewnych — w porównaniu z kwietniem — zmniejszył się o 1·9 milj. zł. do 10·4 milj. zł., podczas gdy w maju ub. r. wynosił 21 milj. zł.

Handel, ceny i żegluga. Obroty w handlu utrzymały się w większości branż na poziomie miesiąca poprzedniego, niektóre jednak działy wykazały sezonowy wzrost sprzedaży. Odnosi się to przede wszystkim do branży włókienniczej i konfekcyjnej oraz obuwianej, w której maj zalicza się do naj-

lepszych miesięcy sezonu wiosenno-letniego. Również detaliczny handel żelaza wykazał pewien wzrost obrotów.

Dnia 8 maja podpisana została umowa kontyngentowa między Polską a Szwajcarią, na podstawie której Polsce przyznano kontyngenty między innymi na węgiel, koks, drzewo, benzynę i cukier, wzamian za udzielenie zezwoleń importowych dla Szwajcarii na maszyny, zegarki, skóry, trykotaże, sery etc.

Ogólny wskaźnik cen hurtowych podniósł się z 65·3¹⁾ na 66·1 wyłącznie wskutek wzrostu wskaźnika cen artykułów rolnych (z 59 do 61·4), podczas gdy ceny artykułów przemysłowych zmniejszały w dalszym ciągu (z 70 na 69·5). Również ogólny wskaźnik cen detalicznych w Warszawie podniósł się z 80·6 na 81·9, do czego przyczynił się wzrost wskaźnika cen artykułów rolnych (z 72 do 75·3) i żywności (z 74 do 76·7). Detaliczne ceny wyrobów przemysłowych wykazywały w dalszym ciągu tendencję zniżkową (z 88·5 na 88·1).

Obroty towarowe z zagranicą zmniejszyły się o 23·6 milj. zł. zarówno wskutek spadku importu (o 5·7 milj. zł.) jak też i eksportu (o 18·1 milj. zł.). Przywieziono ogółem z zagranicy 123·3 tys. tonn towarów wartości 73·2 milj. zł., wywieziono zaś — 976·9 tys. tonn wartości 78·0 milj. zł. Nadwyżka wywozu nad przywozem wyniosła 4·8 milj. zł., a od początku roku — 99·3 milj. zł.

Ogólny obrót przeładunkowy w Gdyni wyniósł 425·7 tys. tonn, czyli o 47·3 tys. tonn więcej niż w kwietniu r. b., oraz o 51·0 tys. tonn mniej, niż w maju r. ub.

Na rynku pracy zaznaczył się dalszy sezonowy spadek liczby bezrobotnych. Według danych państwowych urzędów pośrednictwa pracy liczba bezrobotnych, zarejestrowanych na terenie całej Polski, wynosiła w dniu 5 czerwca 279·1 tys. osób, czyli zmniejszyła się w czasie od 7 maja do 5 czerwca o 39·4 tys. osób. Spadek bezrobocia zaznaczył się zarówno w grupie pracowników umysłowych, jak i fizycznych.

Kronika gospodarcza. W dniu 18 maja odbyło się w Warszawie zebranie założycielskie Centralnego Związku Przemysłu Polskiego. Organizacja ta powstała z połączenia istniejących dotychczas: Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów oraz Naczelnej Organizacji Zjednoczonego Przemysłu i Rolnictwa Zachodniej Polski.

Z wydanych w maju r. b. rozporządzeń gospodarczych wymienić należy przede wszystkim następujące:

Rozporządzenie Min. Skarbu i Min. Spraw Wewnętrznych z dnia 7 maja 1932r.	(Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 397) podwyższa opłaty za paszporty na wyjazd zagranicę.
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1932 r.	(Dz. U. R. P. Nr. 39 poz. 404) obniża wysokość kar za zwłokę, pobieranych od należności i opłat na rzecz Skarbu Państwa w związku z przebudową ustroju rolnego, do 1/2% miesięcznie.
Rozporządzenie Min. Skarbu oraz Przem. i Handlu z dnia 13 kwietnia 1932 r.	(Dz. U. R. P. Nr. 41 poz. 412) w sprawie prowadzenia, badania i oceny ksiąg handlowych dla celów państwowego podatku przemysłowego.
Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r.	(Dz. U. R. P. Nr. 43 poz. 419) o zmianie wysokości uposażeń funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych oraz zaopatrzeń emerytalnych.
Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 30 kwietnia 1932 r.	(Dz. U. R. P. Nr. 43 poz. 421) o ulgach przy sporządzaniu bilansów przez zakłady ubezpieczeń, podlegające nadzorowi Ministra Skarbu.
Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 23 marca 1932 r.	(Dz. U. R. P. Nr. 46 poz. 440) o wymianie uszkodzonych i zatrzymywaniu fałszywych znaków pieniężnych.

¹⁾ Dane za kwiecień poprawione, za maj prowizoryczne.